

ÁLIT

frá nevndini,
ið sett er at gera kanningar
viðvikjandi lista- og handverkaskúla
í Føroyum

Á mikkjalsmessu 1982

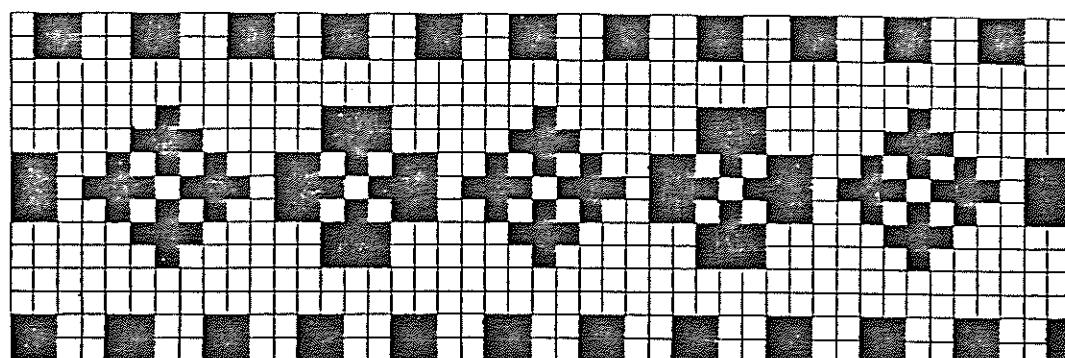

ÁLIT

frá nevndini, ið sett er at gera kanningar viðvíkjandi lista- og handverkaskúla í Føroyum.

INNIGHALD

Inngangur	síða	2
Nevndin	-	3
Setningur	-	4
Niðurstøða	-	6
Virksemi	-	7
Meting	-	9
Tørvur	-	10
Lega	-	13
Rakstur	-	16
Lærugreinir	-	18
Skipan	-	20
Lærarafólk	-	23
Útreiðslur	-	24
Endamál	-	26
Týdningur	-	27
Lógaruppskot	-	28
Skitsa	-	30
Myndatilfar	-	31

Inngangur

Hetta álit er úrslitið av tí arbeiði, sum nevndin, ið Landsskúlafyrisitingin setti 22. apríl 1981, var sett at gera viðvíkjandi lista- og handverkaskúla í Føroyum.

Nevndin, ið hevði fyrsta fund sín 29. apríl 1981 og skipaði seg við Jógvani Hammer sum formanni, hevur havt tjúgu fundir.

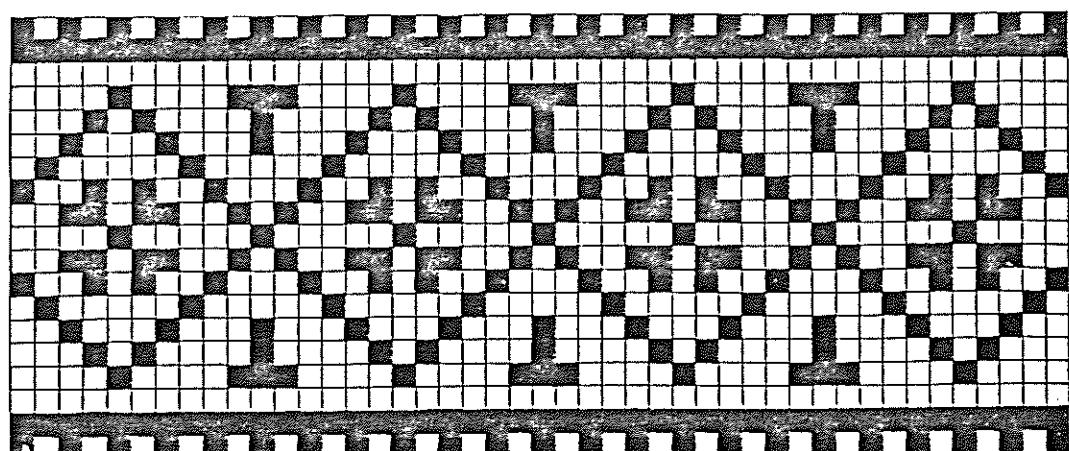
Harumframt hevur verið vitjan á Lista- og Handverkaskúlanum á Sandi. Eisini hava verið viðtal við lærarar og næmingar við henda skúla og onnur.

Nevndin valdi ikki skrivára, men býtti skrivari beiðið millum limirnar og hevur undirritaði, ið ikki er limur í nevndini og heldur ikki hevur tikið lut í nevndararbeiðinum ella á annan hátt tikið lut í viðgerðini av málinum, við tí tilfari ið liggur eftir nevndina, stjórnað hesum álti, umframt at hava skrivað partar av tí.

Tað er skilligt, at nevndin ikki altið hevur verið á einum máli um teir spurningar, ið viðgjørdir hava verið, men meirilutin í nevndini, hóast hetta ikki altið hevur verið sami meiriluti, stuðlar teimum sjónarmiðum, ið her verða ferd fram.

Tórshavn á mikkjalsmessu 1982

Finnur Johansen

Nevndin:

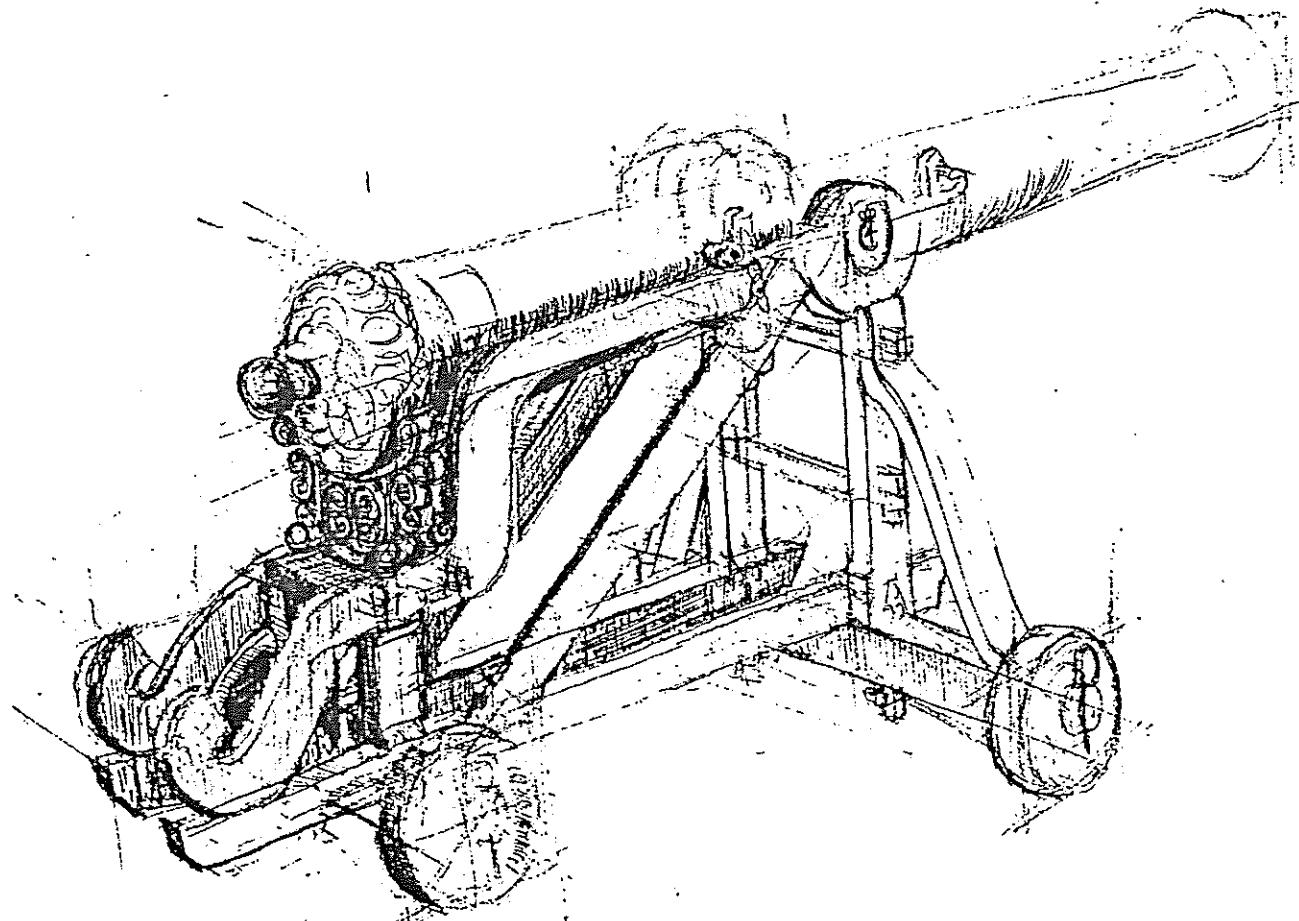
Tá Lista- og Handverkaskúlin á Sandi í tvey ár hevur verið ríkin sum royndarskeið skúlaárini 1979/80 og 1980/81 varð 22. apríl 1981 sett nevnd at geva Landsskúlafyrisitingini álit viðvíkjandi skúlanum at hava sum grundarlag undir støðutakan til framtíð skúlans.

Í nevndini eru:

Ása Hátún
Nicolina Jensen
Súsan í Jákupsstovu
Martin Djurhuus og
Jógvan Hammer

Nevndin ið hevur havt 20 fundir helt fyrsta fund sín 29. apríl 1981.

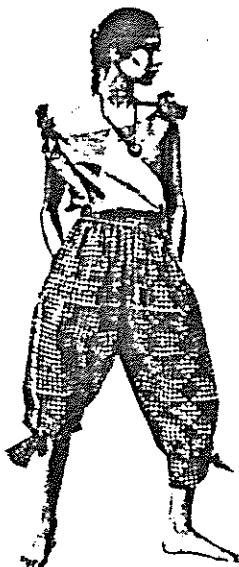
Jógvan Hammer hevur virkað sum formaður.

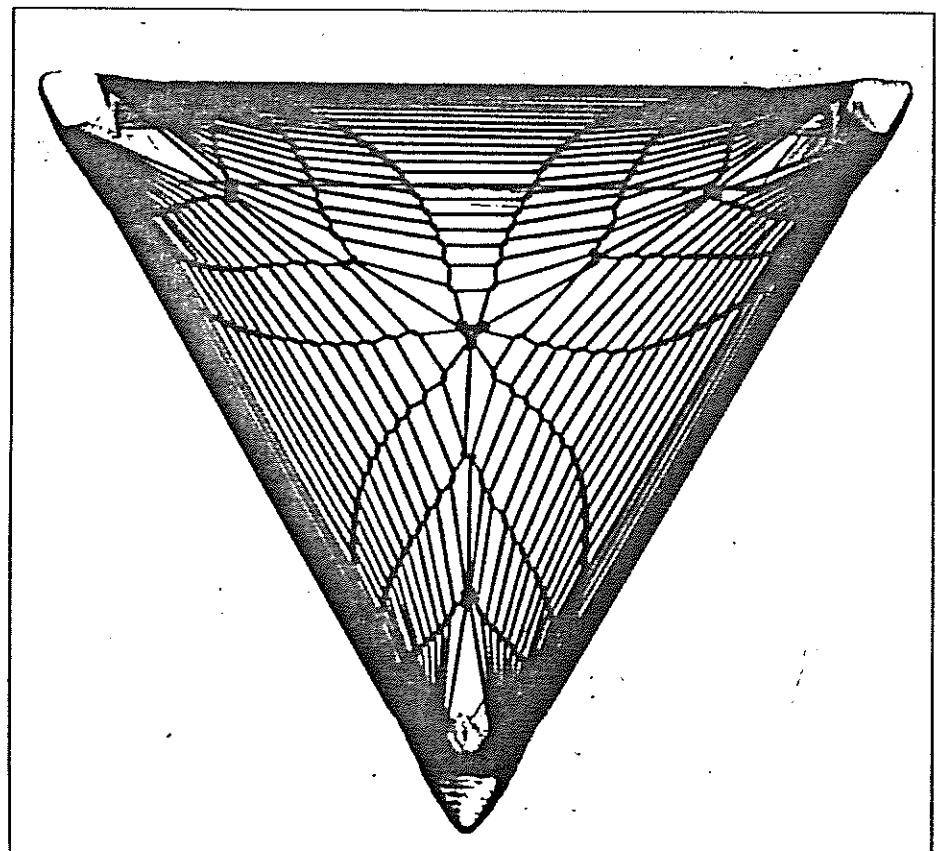
Setningar:

1. At kanna virksemi skúlans tey bæði árini, hann hevur virkað undir royndarskipan, og geva Landsskúlafyrisitingini meting hesum viðvíkjandi.
2. At kanna tørvin á Lista- og handverkaskúla í Føroyum og geva Landsskúlafyrisitingini almenna meting um hetta.
3. At meta og geva Landsskúlafyrisitingini tilráðing um, hvar í landinum ein lista- og handverkaskúli kann liggja, og hvar bestu fortreytirnar eru fyri slíkum skúla.
4. At meta um, á hvønn hátt ein lista- og handverkaskúli best kann rekast, sum sjálvstøðugur stovnur ella saman við øðrum yrkisskúla.
5. At taka støðu til, hvørjar lærugreinir skúlin skal geva undirvísing í, og hvussu undirvísingin skal skipast, herundir lutfallið millum teoretiskar og praktiskar lærugreinir.
6. At vísa á, hvørja útbúgving lærarafólk á slíkum skúla skulu hava. Í hvussu stóran mun skúlin hevur brúk fyri fóldi við serútbúgving, og hvørji lærarafólk kann hann hava felags við aðrar skúlaformar. Spurningin um tørvin á gestalærarum kann eisini nemast við í hesum sambandi.
7. At meta um útreiðslurnar til høli, amboð og ymiskt undirvísingartilfar v.m. hjá einum lista- og handverkaskúla:
 - a) um skúlin kemur at virka sum sjálvstøðugur stovnur,
 - b) um skúlin verður ríkin saman við øðrum vinnuskúla.
8. At greina út endamálið við einum lista- og handverkaskúla í Føroyum og definera skúlan.

Heruppií:

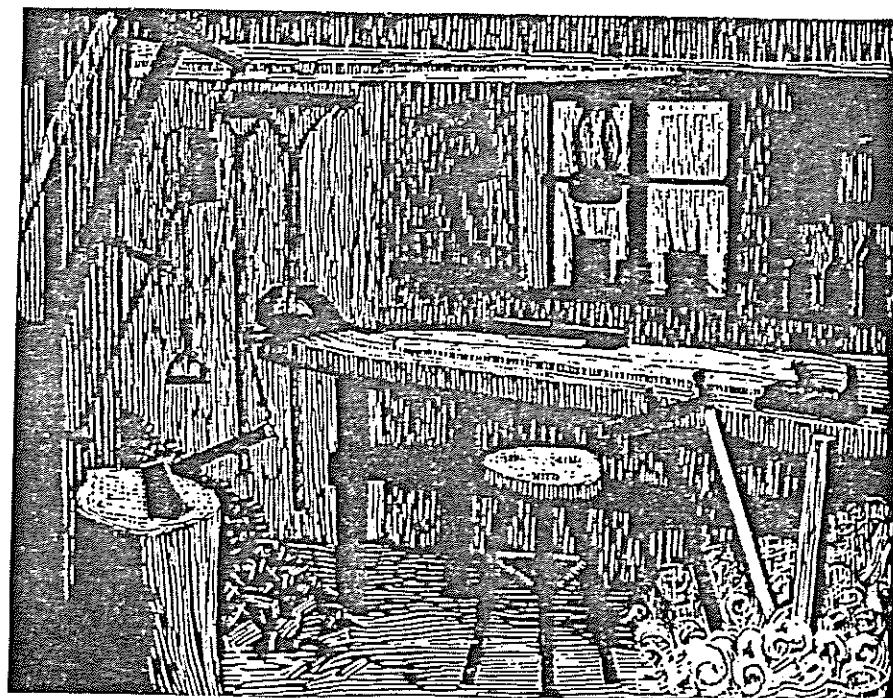

- 1) hvat slíkur skúli skal útbúgva næmingar sínar til,
 - 2) hvussu nógv ár skal útbúgvningin fevna um,
 - 3) Hvønn førleika næmingarnri skulu hava, tá skúlagongd teirra er liðug - hvussu teir kunnu t.d. brúkast,
 - a) í vinnulívinum
 - b) í eignum virki
 - 4) Hvussu skúlin passar inn í føroyisku undirvísingar og útbúgvingskipanina
 - 5) hvørjar fortreytir næmingarnir skulu lúka fyri at koma inn á skúlan
 - 6) hvørja framhaldandi útbúgving lokin skúlagongd á lista- og handverkaskúla næmingarnar kvalifiserar til (sbr. her eisini við pkt. 5)
9. Loksins at geva Landsskúlafyrisitingini samfatandi meting um samfélagsliga týdningin av einum lista- og handverkaskúla.

Niðurstøða

Nevndin mælir til at lista- og handverkaskúli verður settur á stovn í Føroyum, ið er sjálvstøðugur stovnur undir landsstýrinum og skúlaumsitingini, og at skúlin verður í meginøkinum.

Virksemi

Skúlagongdin fyrra árið hevur verið evnisuppbýtt, soleiðis at skilja at dagurin ikki varð býttur upp í tímar við ymiskum evnum, men arbeitt varð við einum ávísum evni í t.d. 1 viku. Ætlan var lögð fyrir alt grundskeiðið, og næmingarnir fingu skúlaætlanina fyrir þá ár í senn. Vikuætlanirnar hava gengið sum ætlað.

Farna grundskeiðið byrjaði við áseyming og aðrari seyming úr toylepum, tekning, bindiroynðum, seyming við einfaldari tilskering, tilvirkan av bondum og myndaveving. Hetta var 1. semestur og var tað í fyrsta lagi lagt soleiðis vegna tilfarstrot, amboð voru ikki komin og hóli sumstøðurnar voru vánaligar. Restin av fyrra skúlaári arbeiddu næmingarnir við ullarbeiði og vaving.

Nú ið umstøðurnar eru aðrar verður mett, at rættast er at byrja við ullaviðgerð og arbeiða burturúr okkara egnu rávöru alt fyrsta árið, saman við tekning, litlæru, formgeving, komposition og listasøgu.

Seinna árið var arbeitt við liting, prent, batikk, foto eisini var trivið í vaving aftur.

Hesa tíðina hava 5 næmingar gengið inn á skúlunum, og hevur hetta merkt flokkin. Mett verður, at 8-12 næmingar í einum flokki hevði verið meira hóskandi, tí vanlig floksundirvísing hevði tá falli náttúrligari.

I núverandi hólum er pláss fyrir 8 næmingum.

Fyrisingarliga hava trupulleikar verið, við tað at skúlin ikki hevur vitað hvussu umstøðurnar fóru at verða. Óll loyvi eru fyrst givin munnliga, og ikki fyrr enn móti endanum á hvørjum skúlaári er greiða fingin á fíggjarligu viðurskiftunum, og tá ikki fyrir komandi skúlaári, men fyrir farna skúlaári.

Seinna árið var eingin góðkend peningaupphædd, og hevur hetta givið ein ávísan ótryggleika. Eisini hevur tað virkað tyngjandi at greiða um gjald bæði árini ikki fekst í lag fyrr enn langt aftaná, at skúlin byrjaði. Hetta sær nú út at koma í rættlag.

Hólistrupulleikar voru stórir fyrstu mánaðirnar, men eru nú nögv batnaðir.

Skúlin hevur gjört eina námsferð, og seinna árið hevur hann havt gestalærarar í ávísum lærugreinum.

Fleiri framsýningar hava verið farnu 2 árini, og hevur hetta verið mett neyðugt, til tess at onnur kundu fylgja virksemi skúlans. Framsýningarárbeiði er strævið, og vandi kann vera fyri, at tað tarnar ella ávirkar skúlaarbeiði. Hetta virksemi eigur tí at skerjast, soleiðis at í mesta lagi 1 framsýning er um árið. Ein góð framsýning annaðhvört ár var kanska enn betur.

At skúlin bara hevur tikið í móti næmingum 1 ferð, verður mett sum ein vansi, og millum fólk verður hetta lett roknað sum lítil, privilegerað "klika".

Næmingar ávirka hvønn annan so tað, at nýggir koma afturat, er eisini inspirerandi fyri allar partar. Eisini er ein skúli við einans 5 næmingum og 1 lærara ógvuliga viðbrekin.

Praktiska arbeiðið á skúlanum hevur alt verið sjálvboðið. Best gekst í fyrstani, men sum frá leið hekk tað mest á einum, og sjálvboðið arbeiði má eisini roknast sum fyribiliſloyn.

Meting

At gera eina meting av virksemi skúlans tvey tey fyrstu árini er ikki so einfalt, tí meginparturin av húsunum einki samband hevur havt við skúlan hesa tíðina, men til tess at fáa eina hóming av hesum, hevur nevndin talað við næmingarnar og teir gestalærarar her hava virkað.

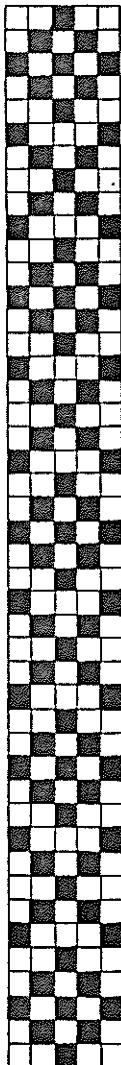
Nevndin hevur út frá hesum fingið ta fatan, at allir partar samanumtikið eru hampuliga væl nøgdir við skúlan og tiltakið sum heild, men hóast tað tilfar, ið tökt er, er rúgvismikið, vísa næmingar og gestalærarar ikki á nakað ítøkiligt, sum teir halda vera væleydnað. Hinvegin verður beinleiðis víst á, hvat m.a. kann gerast, og eisini eigur at verða gjört, at géra skúlan betur.

Hildið verður, at tað hevði verið ein styrki fyri skúlan, um fleiri lærarar voru knýttir at honum. Ikki einans verður hetta hildið at vera sera inspirandi, men beinleiðis neyðugt um skúlin skal gerast tað, hann var ætlaður, halda summi.

Tað verður ikki einans mett neyðugt við fleiri lærarum, um skúlin skal virka, men eisini við fleiri næmingum, ið saman kunnu vera við at skapa möguleikar fyri tí umhvørvi, ið skal til.

Fört verður eisini fram, at ov nógvar lærugreinir hava verið tvey tey fyrstu árini, og at hetta kann hava gjört, at tað verður lært ov lítið um alt. Tá næmingarnir fara at fata eina lærugrein, verður skift til eina aðra, og kann hetta kennast ikki sört frustrerandi, verður m.a. ført fram.

Gestalærararnir fýlast eisini á, at ov stutt tíð verður sett av til teirra.lærugreinir, soleiðis at teir ikki fingu høvi til at geva næmingunum tað, teir høvdu ætlað. Teir voru noyddir at minka um setningin, teir sjálvir høvdu mett sum minstamát.

Tørvur Fyritreytin fyri samfelagsins menning er útbúgving. Við útbúgving fylgir ein útbygging av ídnaðinum, og ein menning av samfelagnum.

Ein munandi tilgongd verður til arbeiðsmarknaðin næstu árini. Higartil hevur ikki staðið á at útvega arbeiði til allar hendur, heldur hevur verið torfört at fingið alla tað arbeiðsmegi, ið tørvur var á.

Tekin eru til at virksemi neyvan fer at vaksa munandi sum higartil.

Ynskið um at varðeita ella hækka livifótin og ynskið um nóg nágv og nág fjølbroytt arbeiðspláss og ikki minst ynskið um at liva eina ríka tilveru verða tá bert gjørlig at uppfylla við eini fjølbroyttari útbúgwing. A henda hátt er tað möguligt at seta í verk ætlanir, sum ikki hava verið royndar fyrr.

Ein skúli, ið roynir at leggja útbúgvingina soleiðis til rættis, at næmingarnir fáa áhuga fyri teimum ymisku lærugreinunum innan vinnulívið, sum ikki hava verið royndar fyrr, hevði óivað givið bestu trygðina fyri eíni sunnari ídnaðarmenning.

Sum framanfyri nevnt er ein fyritreyt fyri ídnaðarútbýgging ein gðø útbúgwing av tí fólk, ið skal vinna innan ídnað.

Tann feroyska skúlaumsitingin er nú á feroyskum hondum og teknisku skúlarnir og handilsskúlarnir skulu undir feroyska umsiting.

Samskipanin av feroysku skúlaumsitingini er eitt ógvuliga stórt og álvarsamt mál, ið hevur heilt avgerandi týdning fyri feroyska samfelagið, og fyri eina framtíðar ídanþarútbýgging er tað umráðandi at fáa slíkan skúla, ið her er talan um, settan á stovn skjótast gjørligt.

At kanna tørv á skúla er ikki so einfalt - tí vit mugu gera okkum greitt í mun til hvat, tørvurin skal

metast.

Senda vit spurnarbløð út á t.d. skúlarnar í Føroyum, er einki at ivast í, at vit skjótt høvdu sæð, at tørvur var á skúla, eisini til aðra útbúgving enn List og handverk, tí ungdominum tørvar útbúgvæingarmöguleikar í Føroyum. Verður meting gjørd eftir fyrispurningum, skúlin hevur fingið, er tørvurin stórrur.

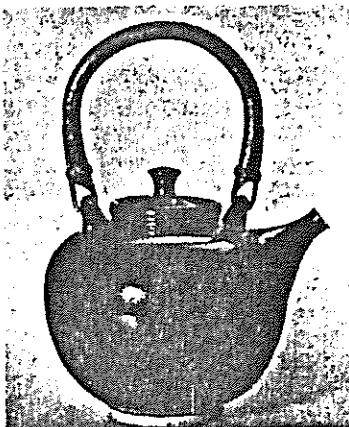
Men tørvurin kann ikki bara lýsast av útbúgvingarynski. Brúk má eisini vera fyrí Lista- og handverkarum og gagnlistafólki eftir lokna útbúgving.

Her eru eingi töl at halda seg til, men kennir nevndin seg fulvísa um hetta. Vit eiga rávøru, sum kann nýtast betur, tá ið fleiri útbúgvín fólk eru. Vit eiga tóvirki, ið høvdu gindið betur, um fólkvið hevði útbúgving.

Virkini høvdu klárað seg betur á útimarknaðinum um vørán, tey framleiddu var sermerkt, og tað verður hon við føroyskum útbúnum fólk. Heimamarknaðurin var betur fyrí við føroyskt merktari vøru.

Möguleikarnir at framleiða føroyska gagnlist eru eisini nágvir og ymiskir.

Nevndin metir at tørvur er á einum handverkarskúla í Føroyum, ið byggir á føroyska "tradition", og sum samstundis hevur vliðari hugsjónir og miðar móti kvalificeraðum endamáli.

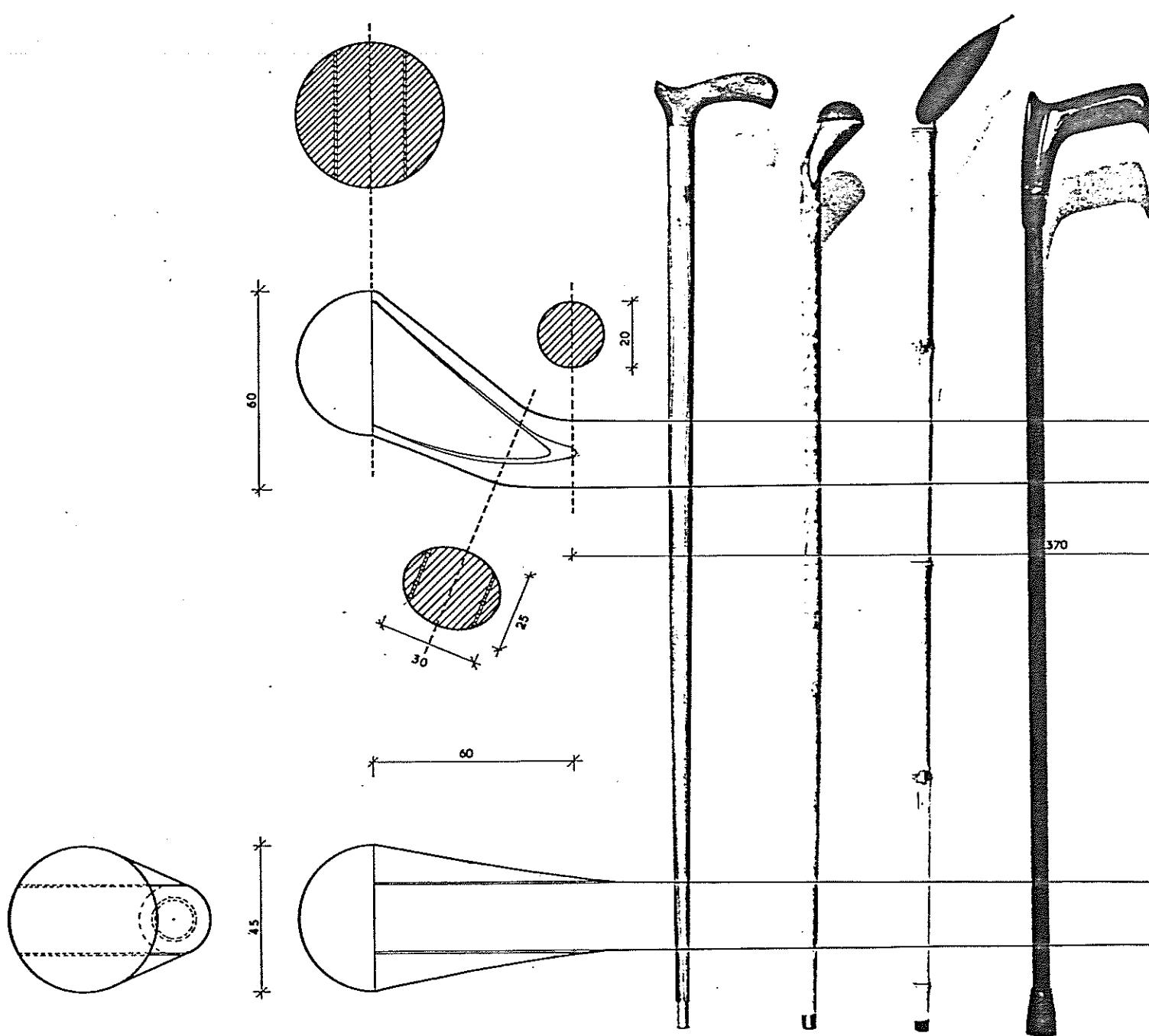

Higartil hava vit mest nomið kunnleika í handverki av hesum slag í øðrum londum, og tað verður eisini neyðugt í framtíðini, at vit læra av øðrum, men vit eru enn komin ovstatt í tí, ið er grundað á okkara eigna landi og søgu. Tað er tí tørvur á einum slikum skúla ið livir og virkar í tí samfelag, har næmingarnir eisini fara at virka.

Tørvur er ikki minst á útbúgvingum, ið skapa lívs-

virði, ið gev a fólk meining og innihald í lívinum tá alt stórra partur av tímuni verður frítíð.

At vit fáa fólk við kvalificeraðari fóroyaskari útbúgving innan skapandi handverkarvirksemi, metir nevndin at hava týdning fyri menningina í framtíðini.

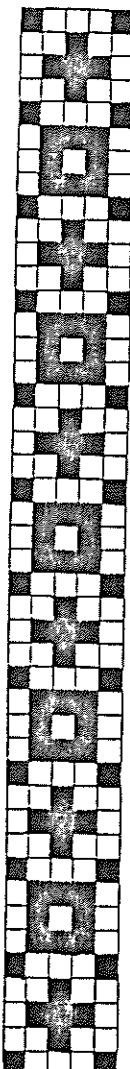

Lega. Ein lista- og handverkaraskúli, ið skal lúka treytirnar fyri einari hollari útbúgving, krevur, at hølisviðurskiftini eru í lagi. Tað er eyðsæð, at hølini, har verandi royndarskúli er nú, ikki lúka hesar treytir.

Tí hevur verið umhugsað hvørjir möguleikarnir eru fyri at fáa høli, sum landið eigur ella hevur til taks.

Eisini mugu umhugsast, hvørjir möguleikarnir eru fyri at fáa útbúgvin lærarafólk til skúlan.

Við Áir standa húsini, har ALV hevur hildið til, og sum mestsum standa tóm. Her eru bústaðir til næmingarnar, og ikki skuldi staðið á, at fingið útbúgvin lærarafólk til skúlan, við tað, at tað ikki er so langur vegur til Havnina, har lærarafólk ivaleyst eru.

So eru húsini við Skúvanes í Vági í Suðuroy. Hesi hús eigur landið. Tey eru vælegnaði til ein skúla, ið her er talan um, tí um ætlanin er at hava verksstað á skúlanum, er her ein kjallari, ið er mestsum innrættaður til just hetta endamál.

Eisini er vert at hava í huga, at í Suðuroynni er eitt keramikvirkið, og útbúgvin keramikari.

Samferðslumöguleikarnir til Suðuroy eru so góðir, at ikki skuldi staðið á, at fingið lærarafólk til skúlan. Sjálvsagt eru eisini útbúgvin lærarafólk í Suðuroy.

Royndarskúlin er nú á Sandi og tað hevði eisini borið til at lagt skúlan á Sandi.

Sandoyggjin er eftirbátur viðvíkjandi ídnaðarútbýggинг og vildi ein slíkur skúli möguliga skapa betri möguleikar fyri einari ídnaðarútbýgging. Ein slíkur skúli er eisini eitt lið í bygdamenningini. Tað er bara ikki möguligt, at vísa á egnaði høli á Sandi. So her kann bert verða talan um at byggja ein nýggj-

an skúla. Eisini kunnu trupulleikar standast av, at útbúgvin lærarafólk ikki eru á staðnum.

Er ætlan, at eitt ávist tal av næmingum skal búgva á skúlanum í ávísa tíð, kann ein skúli liggja hvar tað skal vera í Føroyum. Verður harafturímóti hugsað um eina skúlaeind, har möguleikar eru fyri, umframt at hava longri skeið, samstundis at hava vikuskeið ella vikuskiftisskeið, má ein skúli liggja soleiðis fyri, at so nögv sum möguligt kunnu gera brúk av honum, og har lættast er at samskipa lærarar um neyðugt.

Nevndin er ikki samd um, hvar skúlin eigur at vera, men meirilutin metir, at ein lista- og handverkaskúli við nögvum skeiðvirksemi eigur at liggja væl fyri t.v.s. í Eysturoy-Streymoy økinum. Talað hevur verið um eitt nú við Áir.

Liggur hann væl fyri, er tað lættari hjá einum stórum parti av fólkinum at koma til og frá skúlanum.

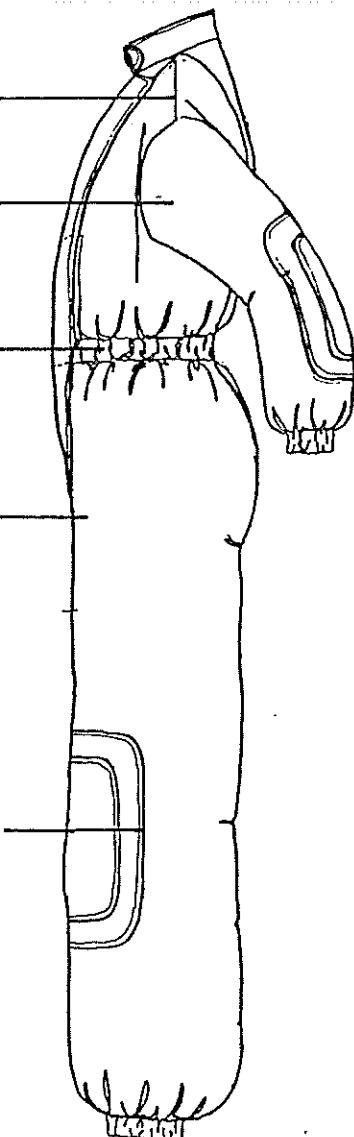
Ført hevur eisini verið fram, at skúlin ikki eigur at liggja í tætt bygdum øki, men eigur at hava friðarligt umhvørvi.

Ivasamt er tó, um tað er rætt, at skúlin ikki eigur at liggja í tætt bygdum øki.

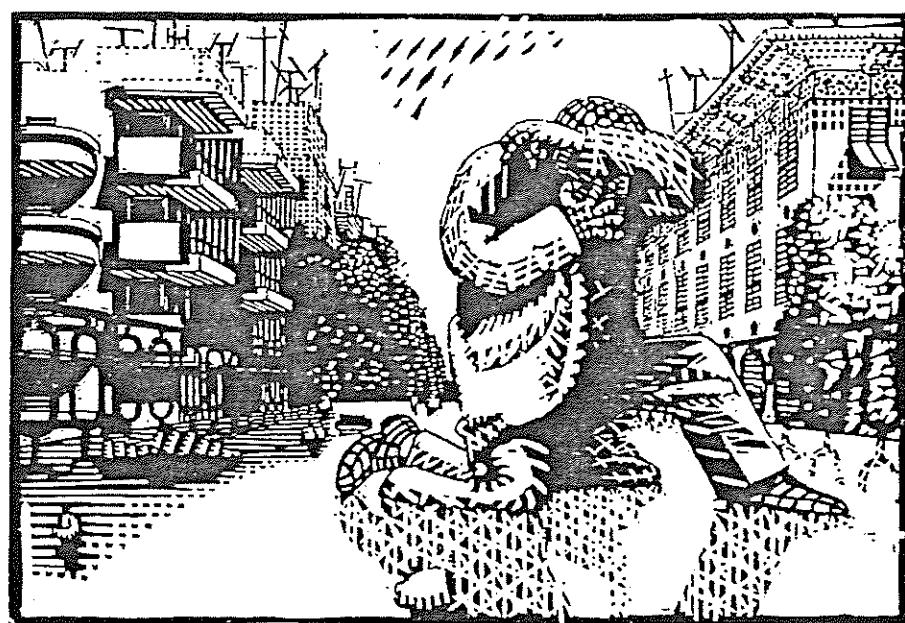
Kanska verður einbýli ikki mett tað, tað er vert, men tað ber heldur ikki til at vera sum trøllið, ið hevur nóg mikið í sær sjálvum.

Ikki er vist, at talan hevði verið um at leggja skúlan í Sandoynni, um ikki royndarskeiðið var har. Grundgevingin, at so lítið annað er at fara til, at næmingarnir kunnu halda seg meira til skúlaarbeiði, tí har ikki er so nögv, ið órógvær, sum í teimum størru plássunum, er neyvan nóg góð.

At vera nær náttúruni hevur stóran týdning, men neyvan nögvastaðni í landinum er langur vegur út í náttúruna, heldur ikki í stórplássinum.

Ta inspiratión næmingarnir fáa við at vera saman
við nógvum fólki, mugu vit heldur ikki gloyma, uttan
at undirmeta samveruna við fólki av smábygdum.

Rakstur.

Tá støða skal takast til, hvussu skúlin skal rekast og skipast, er avgerandi, hvussu neyvt samarbeiðið við aðrar stovnar verður mett at vera. Hvussu hetta samarbeiðið kann hugsast at fara fram, er ilt at siga nakað um. Enn vita vit eisini ov lítið um, hvussu ætlanin er at skipa yrkisskúlar í Føroyum.

Nevndin metir tað er neyðugt at hava í huga, at her er talan um útbúgving, har tað skapandi virksemið er ógvuliga centralt, og at ein ov tøtt samanknýting at tekniskum virksémi og í heila tikið at ov stórum "skúlakompleksum" kann tarna tann anda, sum má ráða á slíkum handverkaraskúla, sum her er talan um.

Hinvegin má umhugsast, at útnytta lærarakreftir, sum mega knýtast ar skúlanum, best gjørligt. Ikki minst er hetta ein fíggjarligur spurningur.

Ein lista- og handverkaskúli kann skipast sum:

- 1) ein almennur stovnur sum t.d. Sjómansskúlin
- 2) sjálvsognarstovnur sum teknisku skúlarnir
- 3) privatur skúli sum t.d. húsarhaldsskúlin

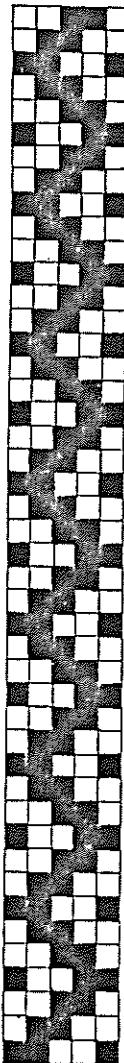
Möguleikar eru fyri at skúlin kann rekast sum ein deild við "heimastýri" undir t.d. Tekniska Skúlanum í Havn. Hervið hevði eitt ávist samarbeiði og nýtsla av teimum væl útgjørdu verkstøðunum, tekniski skúlin eigur, verið möguligt.

Samstundis hevði skúlin óiva havt eitt listarligt árin á tekniska skúlan og skúlaheimið.

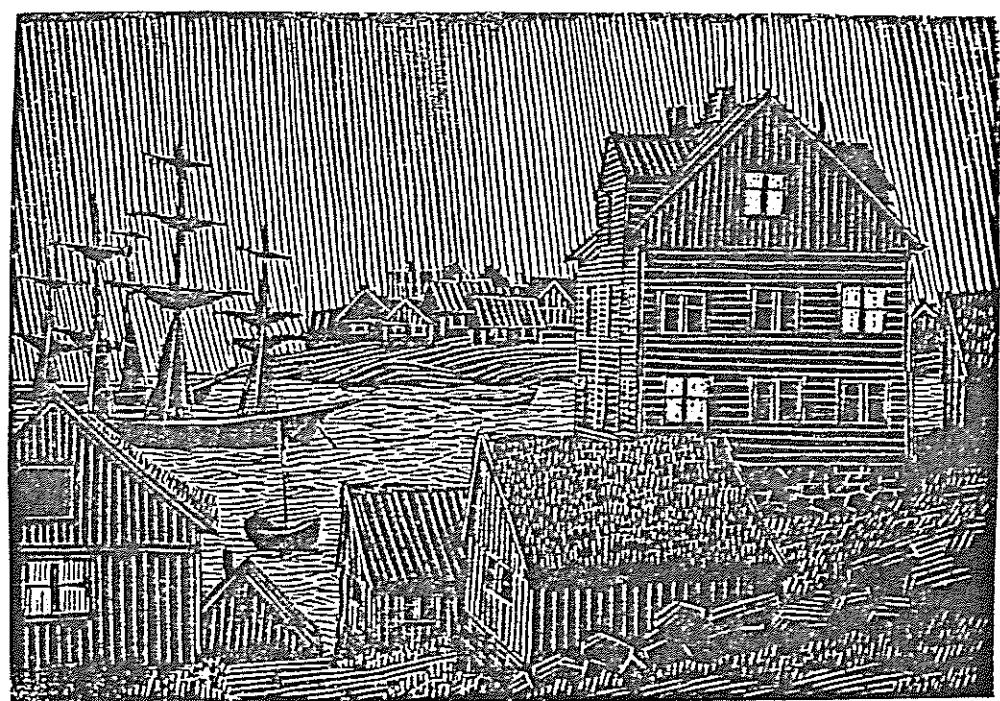
Samanlegging við Háskúlan hevði eisini verið möguligt og havt ávisan fyrimun, eitt nú lærarakreftir.

Umráðandi er at fáa eina fasta skipan fyri lista- og handverkaraskúlan og lítil ivi er um, at lættast og skjótast er at samskipa hann við ein av teimum verðandi skúlunum, eitt nú tekniska skúlan í Havn.

Nevndin er tó ikki í iva um, at rættast er at skipa lista- og handverkaraskúlan sum ein sjálvstøðugan

skúla beinleiðis undir Landsskúlafyrisitingini.

Lærugreinir: At taka støðu til, hvørjar lærugreinir skúlin skal geva frálæru í, og hvussu frálæran skal skipast, herundir lutfallið millum teoretiskar og praktiskar lærugreinir, er ikki sum at siga tað.

Tær lærugreinir, skúlin higartil hevur havt, eru hesar:

tekning
kompossítion
tilskering
formgeving
tilfarslæra
litlæra
foto
grafikk
listasøga og mentasøga
binding (við hond og við maskin)
plantuliting og kemiska liting og ta kemi,
ið er knýtt at tí
broderari
bandveving
myndaveving
skaftaveving
seyming
stoffrent og batikk
fria seyming við maskinu
spinning (praktiska og teoretiska)
pædagogik
psykologi
kemi
geometriska teknung

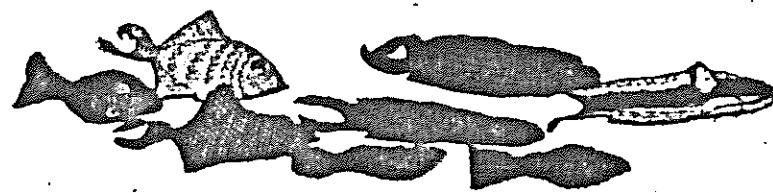
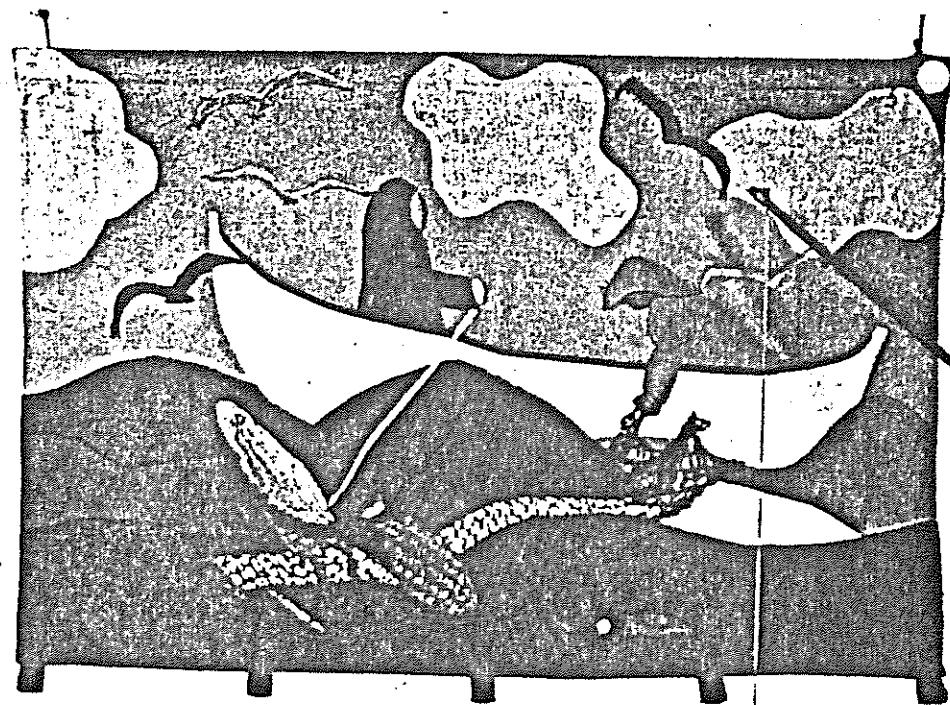
So hvört skúlin verður útbygdur, koma so allar tær lærugreinir, ið neyðugar eru til tær ymsu útbúgværingarnar sum:

tilvirkan av skinni
tilvirkan úr ull
batikk
grafikk
seyming
veving

binding
keramikk
jarnsmíð
træsmíð

og øðrum útbúgvingum, skúlin kemur at fevna um.

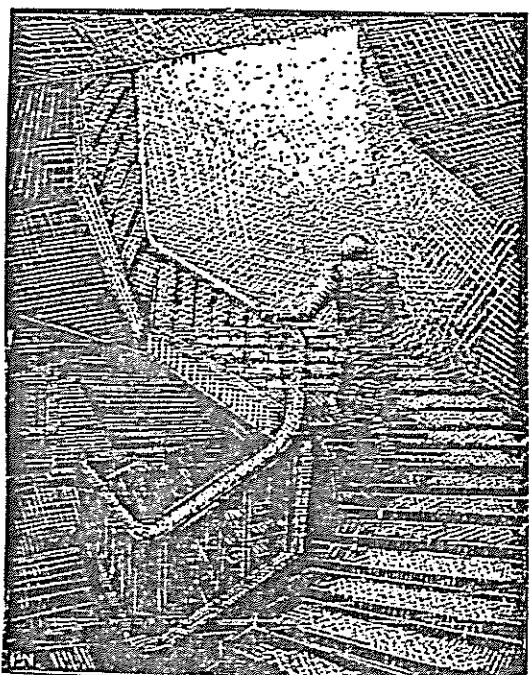
Skipan

Nevndin er ikki á einum máli um, hvussu ein slíkur skúli, sum her er talan um, skal byggjast upp fysiskt.

Nevndin er tó komin til ta niðurstöðu, at hjálagda skitsa vildi givið besta úrslitið. Nevndini er greitt, at ein slík verkætlán er kostnaðarmikil. Tað má tó ásannast, at um vit skulu hava ein lista- og handverkaskúla, er neyðugt við smiðjum til tær ymisku fakgreinirnar, so praktisk frálæra eisini kann gevast. Harvið verður ikki sagt, at öll byggingin, sambært hjálögdu skitsu, skal setast í verk beinanvegin. Hetta kann gerast stigvist..

Ein fyribils skúlaætlán kann síggja soleiðis út:

Upptökuroynd í juni.

1. ár Felagsfrálæra.
2. ár Tekstil - Keramik. Høvuðslinjur valdar. Ymisk tóvirkistökni.
- 4.sem: Sergrein verður vald.
3. ár Teoretiskt og praktiskt arb. v. sergrein - herundir grundleggjandi kemi.
4. ár Sergreinalestur
Fakøkonomi - pæd. og psyk.
- 8.sem. Arb. til prógv.

Næmingarnir skulu hava felagsfrálæru, og er tí neyðugt við einum hóskandi høvuðsbygningi. Høvuðsbygningurin skal eisini kunna nýtast til skeiðvirksemi um summaríð. Listaháskúla og summarskeið av øðrum slag t.d. læraraskeið.

Kvöldskúlafrálæra (avmarkað, næmingarnir skulu kunna nýta skúlan eisini uttanfyri vanliga skúlatíð), fyrilestrar og annað mentunnarvirksemi kann leggjast í sama høli.

Felagslærugreinir á Lista- og Handverkaskúla eru:

Tekning, litlæra, kompositón, frí formgeving, listasøga, kultursøga, foto og grafik.

Hesar lærugreinir kunnu gevast öllum næmingunum í felag, antin sum 1 felagsstøðisár ella 2 hálv felagsstøðisár og 2 hálv ár við innföring í ymisku serteknikkirknar.

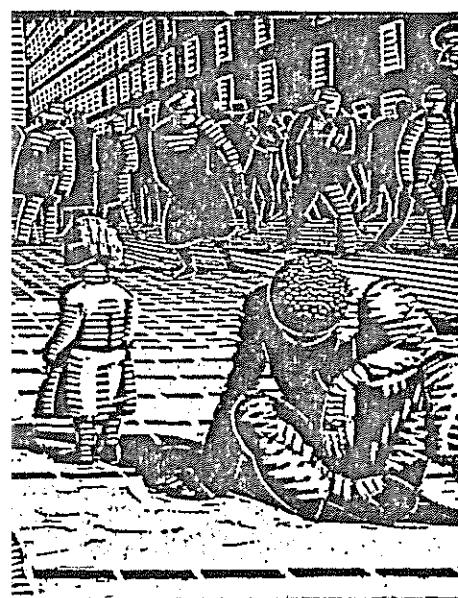
Skúlin eiger beinanvegin at hava textillinjur og keramiklinju. Reklamulinja kann lættliga gerast, tá brúk er fyrir tí, i somu hólum og við somu amboðum, sum eru neyðug í sambandi við støðisútbúgvögina. Linja til skreytlutir kann eisini lættliga gerast.

Pædagogik og psykologi kann leggjast inn í frálæruna hjá teimum, sum hugsað um at gerast lærarar, um so er at semja er um, at lista- og handverkaskúlin kann útbúgva fólk til t.d. kvöldskúlalærarar.

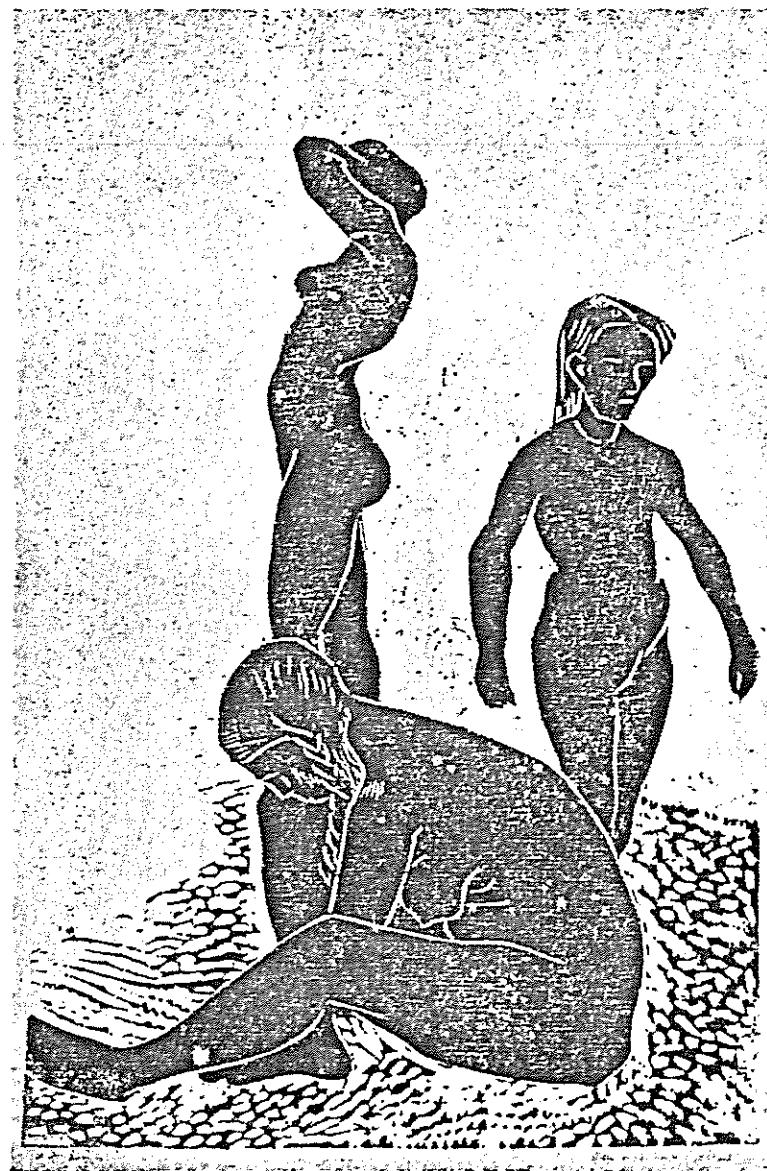
Organisátion, búskapur og jura: Tað sum skal til hjá tí, sum arbeiðir sjálvstøðugt, skal leggjast inn í útbúgvögina sum felagsundirvísing hjá öllum, seinasta árið.

Tóvirki: Tóvirkið er so breitt evni, og kortini so samantengt, at nevndin metir kunnleika til ymisk tóvirkistökni at vera neyðug grundlæra. Nevndin metir tí 2 ára støðisútbúgvög vera neyðuga, áðrenn farið verður undir at lesa sergrein.

Sergrein: Sergrein eiger næmingurin at kunna velja frítt, og tekur hesin partur av útbúgvögini minst 2 ár. Sjálvandi er undirvísingen teoretisk og praktisk. Serlig tilfarslæra liggur eisini í hesum skúlaskeiðunum. Kann sergreinin ella partur av henni ikki lesast á skúlanum, eiger samstarv at fáast í lag við aðrar skúlar ella virki, her ella uttanlanda.

Keramikk: Keramiknæmingar kunnu möguliga velja grein beinanvegin og arbeiða teoretiskt og fakligt í 3 ár.

Lærarafólk

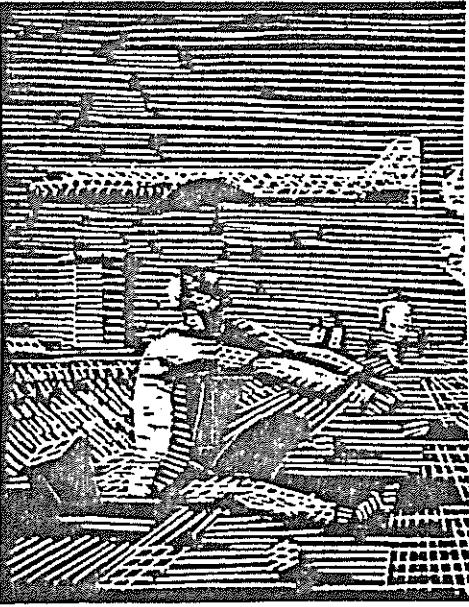
Fyrsta treytin fyri at ein skúli skal virka er, at hann hevur lærarafólk við útbúgving ikki einans fakligari, men eisini þædagogiskari.

Hvussu nógvir lærarar skulu vera við ein lista- og handverkaraskúla velst um, hvørjar lærugreinirnar eru, og eisini hvussu nógvir næmingar eru, um neyðugt verður at hava í minsta lagi ein lærara innan hvørja hövuðsgrein.

Siggja vit burtur frá verandi skúla, metir nevndin största tørvin vera í grundleggjandi fakum. Eftir nevndarinnar metan átti ein samskipan av verið millum læraraskúlan, teir lærarar, sum hava handverk sum frálæru í fólkaskúlanum og kvöldskúlalærararnar soleiðis at stöði verður lagt í fólkaskúlanum við materiallæru, serligur dentur lagdur á verandi ráevnir í landinum, handverkarasøgu, tekning við meira.

Kvöldskúlin samskipar á ein hátt, so at hvør grein sær hevur eitt ávíst pensum. Næmingar kunnu tá, við at velja sær ymisk fak, vera betur fyri at koma á ein listaskúla. Tá kvöldskúli er í flestu stóru bygdum, mátti verið möguleiki fyri samskipan.

Frálæran eigur at samskipast við aðrar skúlar eitt nú fólkaskúlan, læraraskúlan og kvöldskúlan.

Ein meinbogi fyri verandi royndartiltaki hevur verið, at bert ein lærari hevur verið við skeiðini mestsum alla tíðina, hóast fleiri gestalærarar eisini hava virkað við ávísum millumbili, og hevur hetta gjört, at tað kann illa vera óþrvísi, at frálæran og skúlin sum heild verður ov eintættaður.

Bött verður sjálvandi nakað um hesi viðurskifti, um skúlin hevur fleiri útbúgvingargreinir og at fleiri lærarafólk koma at starvast við skúlan burturav, men neyðugt verður kortini við gestalærarum til ávíasar sergreinir, og ikki minst at gera frálæruna meiri fjölbroytta, og at skapa eitt betri skúlaumhvørvi.

Útreiðslur

Nevndin hevur sökt landsskúlamyndugleikarnar um stuðul til fíggjan av eini kanningarferð, soleiðis at nevndin hevði havt möguleikar at seta seg inn í skúlaviðurskiftini, viðvíkjandi lista- og handverkaskúlar í grannalondum okkara. Hetta metir nevndin verða neyðugt, tí hon ikki hevði aðrar möguleikar, at leita sær kunnleika skúlanum viðvíkjandi. Umsóknin varð tíanverri ikki gingin á móti. Óivað meina landsins skúlamyndugleikar, at nevndin kann fara í literaturin og fáa allar upplýsingar, sum skulu nýtast til at seta slikan skúla á stovnn sum talan er um her. Hetta er tó ikki so einfalt, samanber 7. petti í áheitanini, útreiðslur til høli, amboð og ymiskt undirvísingartilfar. Nevndin kann einans meta um, út frá myndum í ferðamannabóklingum, hvussu ein slíkur skúli kann koma at síggja út.

Sambært áheitanina er nevndararbeiðið ólønt, men at nevndarlimirnir möguliga sjálvir skulu rinda útreiðslur til upplýsingartilfar og kanningarferðir v.m., má vera eindømi. Tað má verða myndugleikunum greitt, at tað ikki skal stórt hugflog til, at byggja nýggjan studenta- og barnaskúla. Harafturímóti skal tað hugflog til, at ikki minst eitt stórt kanningararbeiði, fyri at seta á stovn ein heilt nýggjan skúla við heilt nýggjum lærugreinum. Talan er jú um tann fyrsta og fyribils einasta skúla av hesum slag í Føroyum.

Nevndin hevur sostatt ikki havt möguleikar, at kannað ella kunnað seg um slikan skúla í grannalondum okkara.

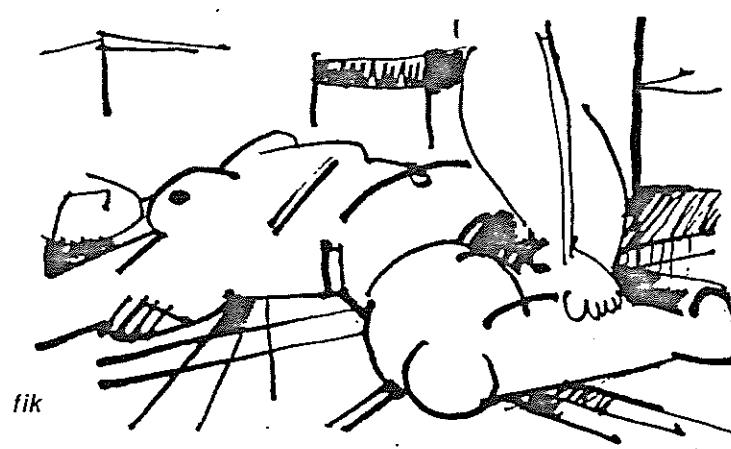
Tað hevur heldur ikki rættuliga borið til at finna fram til verðuligu rakstrarútreiðslurnar hjá verandi lista- og handverkaskúla, millum annað tí, at royndarskeiðið hevur fingið studning frá ymsum stovnum o.t., ið ikki kann síggjast á yvirlitinum yvir útreiðslurnar, men sum eitt leysligt met, kunnu hesar útreiðslur setast til einar 200.000,- kr. árliga.

Verður skúlin ríkin sum sjálvstøðugur stovnur við

fleiri greinum, verður rakstarútreiðslurnar sjálvandi væl storrri.

Útreiðslurnar til bygging av nýggjum skúla við útgerð munnu fara at vera einar 5 milliónir kr., meðan útreiðslurnar til möguliga leigu kunnu metast til kr. 200.000,- árliga.

Tað er illa hugsandi, at munurin í útreiðslunum verður so ógvuliga stórur, um lista- og handverkaskúlin verður rikin saman við øðrum skúla í staðin.

fik

Endamál

Nevndin metir, at endamál skúlans er at geva fólk við listaligum og handverksligum gávum eina útbúgvíng, ið kann taka upp til fýra ár, og ið kann menna hesar gávur og seta tey á eitt støði, ið ger tey fór fyri at greiða úr hondum handaverk við listaligum virði bæði í vinnulívinum og ikki minst í eignum virki soleiðis, at vit verða fór fyri at fara undir nýggjar vinnugreinir, at framleiðslan økist í góðsku og dygd, at vit mennast sum tjóð, umframt at økja um möguleikarnar fyri eini ríkari tilveru og skapa stórra lívsvirði fyri hvønn einstakan.

Eisini metir nevndin, at næmingarnir skulu standa eina upptökuroynd fyri at sleppa inn á skúlan, eina roynd, har teir skulu vísa, at teir hava tær kravdu listaligu og handverksligu gávurnar, og har m.a. verk, teir hava gjört, verða framløgd.

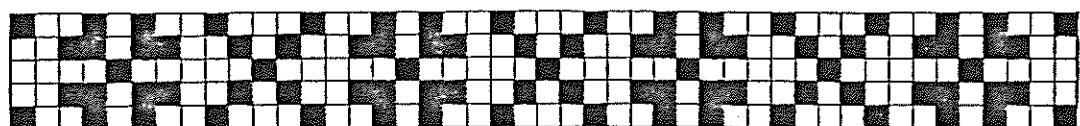
Nágreniligt innihald í frálæruni eigur at verða sett upp í lesiætlanum.

Skúlin eigur at kunna geva frálæru og útbúgvíng á hægsta stigi í teimum yrkisgreinum, skúlin kemur at umfata.

Samstundis eigur frálæra eisini at gevast á lægri stigum í somu ella øðrum yrkisgreinum (linjum).

Hesi lægru undirvísingarstigini, eins og tað hægsta, skulu verða løgd soleiðis til rættis, at tey enda við kompetancegevandi útbúgvíng, lagað til føroyska samfelagið.

Samstundis eigur at verða roynt at fáa hesar útbúgvíngar góðkendar í grannalondum okkara, so at umbýtingar verða möguligar.

Týdningur

Tann týdningur ein lista- og handverkaskúli hevur fyri samfelagið er lýstur í teimum þortum av hesum áliti, har tørvurin er viðgjördur, og har endamál-ið við lista- og handverkaskúlanum er lýst.

Fyritreytin fyri samfelagsins menning er útbúgving. Við útbúgving fylgir ein útbygging av ídnaðinum, og ein menning av samfelagnum.

Ynskið um at varðveita nóg nógv og nóg fjølbroytt arbeiðspláss og ikki minst ynskið um at liva eina ríka tilveru, verða bert gjørlig at uppfylla við eini fjølbroyttari útbúgving.

Ein skúli, ið roynir at leggja útbúgvingina soleiðis til rættis, at næmingarnir fáa áhuga fyri teimum ymisku greinunum innan vinnulívið, gevur bestu trygðina fyri eini sunnari ídnaðarmenning.

Sum frammánfyri nevnt, er ein fyritreyt fyri ídnaðarútbúgging ein góð útbúgwing av tí fólki, ið skal vinna innan ídnað.

Stóran týdning hevur útbúgwing, ið skapar lívsvirði, ið gevur gólk meining og innihald í lívinum, tá alt storrri partur av tíðini verður frítíð.

At vit fáa fólk við kvalificeraðari føroyskari útbúgwing innan skapandi handverkarvirksemi, metir nevndin at hava týdning fyri menningi í framtíðini.

Nevndin metir, at ein skúli, ið gevur fólk við listaligum og handverksligum gávum eina útbúgwing, ið kann menna hesar gávur og seta tey á eitt støði, ið ger tey før fyri at greiða úr hondum handaverk við listaligum virði bæði í vinnulívinum og í eignum virki soleiðis, at vit verða før fyri at fara undir nýggjar vinnugreinir, at framleiðslan økist í góðsku og dygd, at vit mennast sum tjóð, og ikki minst økja um möguleikarnar fyri eini ríkari tilveru og skapa storrri lívsvirði fyri hvønn einstakan, er av stórum samfelagsligum týdningi.

Lógaruppskot

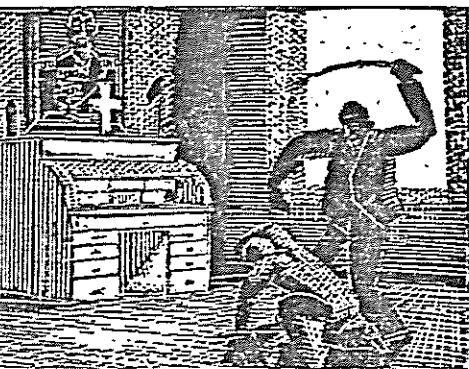
Uppskot um lögtingslög um
Lista- og Handverkaskúla

§ 1

Lista- og Handverkaskúlin er stovnur undir landsstýrinum.

2. petti. Endamál skúlans er at geva fólki við listaligum og handverksligum gávum eina útbúgving, ið kann menna hesar gávur, so tey verða fór fyri at greiða úr hondum handaverk við listaligum virði.
3. petti. Landskassin ber útreiðslurnar av rakstri skúlans.

§ 2

Landsstýrið setur fyristøðufólk, ið hevur dagligu fyrisitingina um hendi, og stendur Landsskúlafyrisingini til svars fyrir frálærungi.

§ 3

Landsskúlaráðið setur og loysir úr starvi lærarar í samráð við fyristøðufólk og Landsskúlafyrisingina.

§ 4

Landsskúlafyrisingin hevur ta dagligu fyrisitingarligu, pedagogisku og fakligu abyrgdina fyrir virksemi skúlans, og borgar fyrir, at útbúgvingin kann javnmetast við tilsvarandi útbúgvingar í øðrum londum.

§ 5

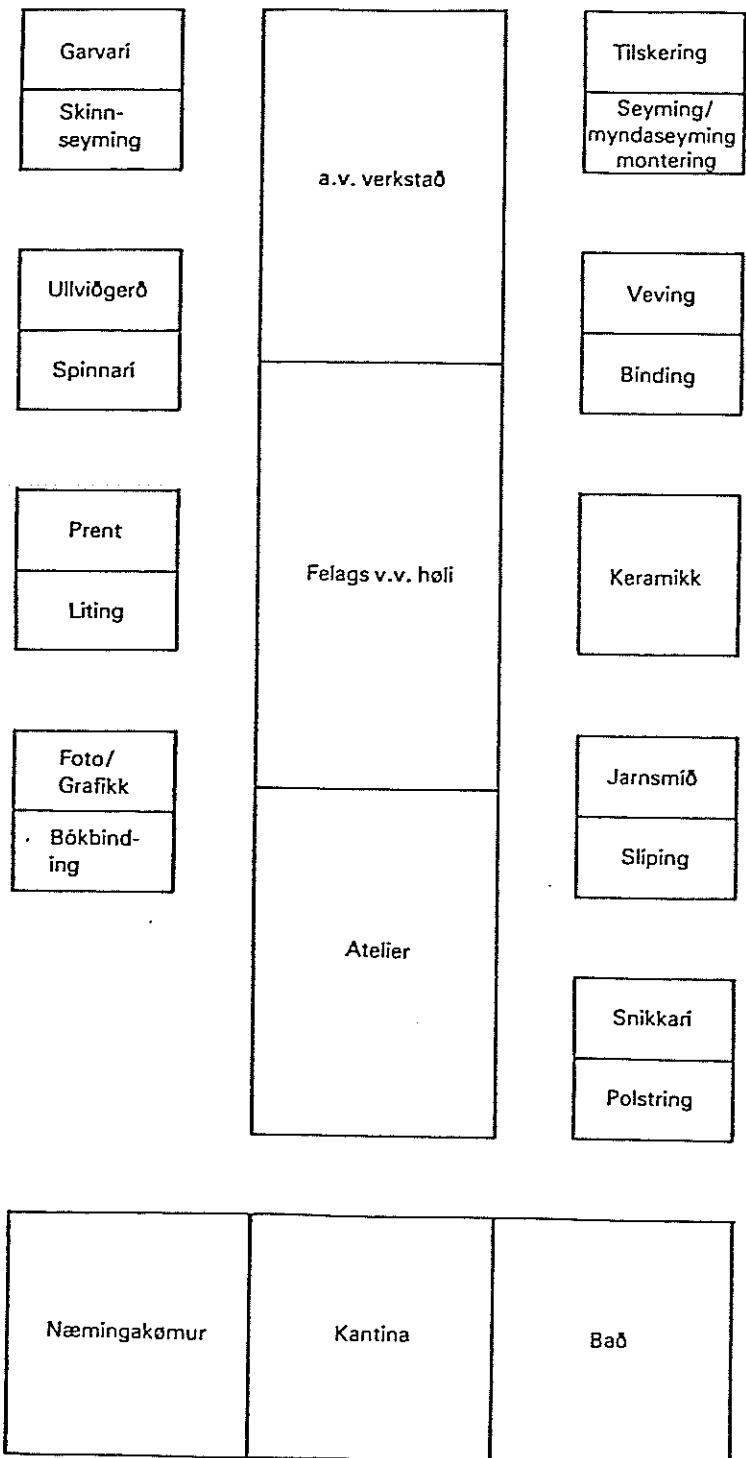
Landsstýrinum verður heimilað við kunngerð at seta gjöllari reglur til fremjingar av lóginu.

§ 6

Henda lög fær gildi frá 1. august 1983.

Skitsa

Myndin sýnir tær ymiskur greinirnar, sum skúlin kundi verið uppygdur av.

Myndatilfar

Tey, ið gjört hava myndirnar eru:

Susan í Jákupsstovu
Olivia Holm Møller
Sigurd Vasegaard
Palle Nielsen
Ingolf Jacobsen
Díðrikur á Skarvanesi og
William Heinesen

Eisini eru myndir úr bókini:

Bindingarmynstur (H.M. Debes) umframt frá
Skolen for brugskunst og
Nationalmuseet

